

RAPORT ROCZNY 2015

Streszczenie (PL)

Streszczenie

Ubezpieczenia i pracownicze programy emerytalne pełnią istotną rolę w gospodarce. Ubezpieczenia, obejmujące aktywa warte ponad dwie trzecie PKB UE ¹, stanowią istotny element sektora finansowego i przyczyniają się zarazem do wzrostu gospodarczego oraz stabilności finansowej, ponieważ przejmują ryzyko i zachęcają do oszczędzania. Pracownicze programy emerytalne są równie ważne nie tylko ze względu na ich wkład w gospodarkę, lecz również z uwagi na to, że chronią przed ryzykiem ubóstwa w wieku emerytalnym. EIOPA utworzono w 2011 r. jako niezależny Europejski Urząd Nadzoru, do którego podstawowych obowiązków należy wspieranie stabilności systemu finansowego, zapewnianie przejrzystości rynków i produktów finansowych, a także chronienie ubezpieczających oraz członków i beneficjentów systemu emerytalnego. W sprawozdaniu rocznym EIOPA za 2015 r. opisano główne osiągnięcia Urzędu oraz przedstawiono informacje na temat zarządzania przez EIOPA zasobami, które mu przydzielono na potrzeby realizacji jego celów.

W sprawozdaniu rocznym EIOPA za 2015 r. opisano główne osiągnięcia Urzędu w zakresie jego celów, obejmujące:

- wzmocnienie ochrony konsumentów;
- terminowe opracowywanie wysokiej jakości regulacji;
- zapewnianie jednolitego i spójnego nadzoru o wysokiej jakości;
- wspieranie stabilności finansowej; oraz
- rozwijanie się jako nowoczesny i kompetentny urząd.

Sprawozdanie roczne zawiera również informacje na temat zarządzania przez EIOPA zasobami przydzielonymi mu na potrzeby realizacji tych celów.

¹ Około 70% w 2014 r. – źródło: Eurostat oraz dane statystyczne EIOPA dotyczące ubezpieczeń/reasekuracji w UE/EOG <https://eiopa.europa.eu/financial-stability-crisis-prevention/financial-stability/statistics>

RAMKA INFORMACYJNA: Pięć najważniejszych osiągnięć w 2015 r.

- ukończenie jednolitego zbioru przepisów dotyczących ubezpieczeń: opracowanie drugiego zestawu wykonawczych standardów technicznych i wytycznych w zakresie Wypłacalności II;
- przeprowadzanie nadzoru: ustanowienie nowego strategicznego podejścia obejmującego kompleksowe i oparte na ryzyku ramy zapobiegawcze na rzecz prowadzenia nadzoru nad przedsiębiorstwami, a także opracowanie pierwszego tematycznego przeglądu ubezpieczeń telefonów komórkowych;
- wdrożenie procedury i metodyki na potrzeby comiesięcznej publikacji stopy wolnej od ryzyka wymaganej na mocy dyrektywy Wypłacalność II;
- ogólnoeuropejski produkt w zakresie emerytur indywidualnych (PEPP): pomysł EIOPA przedstawiony w jego dokumencie konsultacyjnym dotyczącym wymogów w zakresie utworzenia PEPP;
- przegląd bilansu i test warunków skrajnych dla sektora ubezpieczeniowego w Rumunii.

Wzmocnienie ochrony konsumentów

Głównym osiągnięciem w dziedzinie ochrony konsumentów było przyjęcie nowego **obejmującego kompleksowe i oparte na ryzyku ramy zapobiegawcze na rzecz prowadzenia nadzoru nad przedsiębiorstwami**. Podejście to, jako najważniejsze na szczeblu UE narzędzie zwalczania ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, zostanie oparte na głębokim zrozumieniu zachowania konsumentów, proporcjonalności i odpowiednio wczesnym przewidywaniu pojawiającego się ryzyka dla prowadzenia działalności gospodarczej, a także zapobieganiu szkodom ponoszonym przez konsumenta w całej Unii. „Przeglądy tematyczne” stanowią główny element strategii; przeprowadzono również badanie pilotażowe, które zakończono analizą ubezpieczeń telefonów komórkowych. Rozwijając zdolność Urzędu do korzystania ze swoich **uprawnień w zakresie interwencji produktowej w odniesieniu do ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych**, EIOPA ustalił w 2015 r. wskaźniki określające, czy działanie podjęte przez Urząd jest konieczne.

Poczyniono postępy w pracach EIOPA na rzecz rozwiązywania konfliktów interesów w sprzedaży bezpośredniej i pośredniej ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych dzięki opinii technicznej przygotowanej przez Urząd dla Komisji, w której przedstawiono zalecenia polityczne dotyczące określenia tej kwestii i zarządzania nią. EIOPA prowadził międzysektorowe prace nad opracowaniem **dokumentu zawierającego kluczowe informacje**, które to zadanie powierzono Urzędowi w rozporządzeniu w sprawie detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (PRIIP). W pierwszej połowie

Streszczenie

2015 r. zakończono dwie serie konsultacji społecznych, z których jedna służyła zidentyfikowaniu optymalnych wzorów, które przedstawiałyby informacje w sposób przyjazny konsumentowi, a druga dotyczyła obliczania miar ryzyka produktowego, wyników i kosztów związanych z produktem. Wzory dokumentu zawierającego kluczowe informacje zbadano również z udziałem konsumentów. Ponadto jesienią 2015 r. rozpoczęto konsultacje społeczne na temat brzmienia projektu regulacyjnych standardów technicznych, który dotyczył dokumentu zawierającego kluczowe informacje opracowanego na mocy PRIIP. W obszarze pracowniczych programów emerytalnych EIOPA przygotował **sprawozdania dotyczące informacji na temat kosztów i opłat instytucji pracowniczych programów emerytalnych (IORP)** przekazywanych w okresie przed zapisaniem się i na bieżąco oraz opcji inwestycyjnych dla uczestników systemu o zdefiniowanej składce, w których to sprawozdaniach podkreślono kwestie, do których należy się odnieść, aby zapewnić skuteczne podejmowanie przez uczestników decyzji dotyczących ich programów świadczeń emerytalnych.

Terminowe opracowywanie wysokiej jakości regulacji

Jednym z najważniejszych osiągnięć EIOPA od chwili jego ustanowienia było ukończenie w 2015 r. **jednolitego zbioru przepisów dotyczących ubezpieczeń. Opracowanie drugiego zbioru wykonawczych standardów technicznych i wytycznych w zakresie Wypłacalności II**, które było niezbędne do spójnego i jednolitego stosowania dyrektywy począwszy od stycznia 2016 r., stanowiło ostatni element planu regulacyjnego dla Urzędu w odniesieniu do Wypłacalności II. Po dostarczeniu tych przepisów skupiono się na tym, by przygotować monitorowanie wdrażania oraz by w dalszym ciągu wspierać spójność nadzoru.

Urząd poczynił również przygotowania, aby wypełnić kolejne istotne zadanie powierzone mu na mocy dyrektywy Wypłacalność II, którym jest comiesięczna publikacja **stopy wolnej od ryzyka**. Stopa procentowa wolna od ryzyka oraz jej korekty w znacznym stopniu determinują wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, jakie przedsiębiorstwa muszą ustanowić, aby wywiązać się ze swoich obowiązków ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, a w związku z tym również kwotę kapitału dostępnego na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności.

EIOPA przyczynił się również do uznania przez Komisję Europejską **roli ubezpieczeń w inwestycjach infrastrukturalnych**, przedstawiając obszerne kryteria identyfikacji kwalifikowalnych projektów infrastrukturalnych. Narzuty z tytułu ryzyka w przypadku inwestycji w kwalifikowalne projekty infrastrukturalne zostały ostrożnie dostosowane do poszczególnych ryzyk, co prowadzi do różnego traktowania. Aby skorzystać z takiego traktowania, ubezpieczyciele będą musieli przeprowadzić odpowiednie analizy *due diligence*, stanowiące element skutecznego zarządzania ryzykiem związanym z tą złożoną i niejednorodną klasą aktywów. Inwestycje infrastrukturalne mogą mieć bardzo duże znaczenie dla działalności ubezpieczeniowej, ponieważ – ze względu na swój długoterminowy charakter – mogą być odpowiednim wyborem w przypadku zobowiązań długoterminowych,

a jednocześnie zwiększają dywersyfikację portfela i stanowią podstawę zrównoważonego wzrostu gospodarczego w szerokim ujęciu.

EIOPA był również aktywny na scenie międzynarodowej, gdyż wniósł wkład w prace Międzynarodowego Stowarzyszenia Organów Nadzoru Ubezpieczeniowego pod względem postępów w opracowywaniu **podstawowego wymogu kapitałowego, wyższego wymogu kapitałowego na pokrycie strat oraz międzynarodowych standardów kapitałowych**, które mają korzystny wpływ na tworzenie równych warunków działania na płaszczyźnie międzynarodowej.

Dalsze postępy dotyczyły opracowania regulacji dotyczących pracowniczych programów emerytalnych równoległe z **instytucjami pracowniczych programów emerytalnych (IORP) II**. W obszarze emerytur indywidualnych EIOPA poczynił znaczne postępy, odpowiadając na wnioski o przedstawienie opinii (zatwierdzony przez Radę Nadzorczą EIOPA w styczniu 2016 r.) oraz opracowując koncepcję **ogólnoeuropejskiego produktu w zakresie emerytur indywidualnych**, który ma stanowić podstawę drugiego systemu. Prace te mogą zmienić dynamikę rynku emerytur indywidualnych w UE i tym samym wnieść istotny wkład w unię rynków kapitałowych. Sprawozdanie dotyczące rozwoju rynku i pierwszy **ogólnounijny rejestr IORP** zapewniają lepszy wgląd w ogólną charakterystykę emerytur w UE.

Zapewnianie jednolitego i spójnego nadzoru o wysokiej jakości

EIOPA realizuje swoje starania na rzecz dalszej poprawy jakości i spójności nadzoru w całej Unii Europejskiej poprzez dwustronną współpracę i udzielanie konstruktywnych informacji zwrotnych właściwym organom krajowym, aktywne uczestnictwo w kolegiach organów nadzorczych, zapewnianie narzędzi i doradztwo w zakresie korzystania z modeli wewnętrznych oraz przeprowadzanie szkoleń i tworzenie infrastruktury i systemów na potrzeby gromadzenia i wymiany informacji.

W 2015 r. zespół nadzorczy EIOPA przeprowadził **19 wizyt dwustronnych** we właściwych organach krajowych, zapewniając informacje zwrotne na temat przygotowań do wdrożenia dyrektywy Wypłacalność II, krajowych praktyk w zakresie ram oceny ryzyka oraz praktyk i priorytetów nadzorczych. Dzięki tej współpracy właściwe organy krajowe otrzymały wsparcie w usunięciu zidentyfikowanych przeszkód uniemożliwiających wypracowanie wspólnej kultury nadzoru, zgodnie z zaleceniami zawartymi w dyrektywie Wypłacalność II. Zespół współprzewodniczył również komitetowi sterującemu, który zarządza **przełgądem bilansu oraz testem warunków skrajnych dla sektora ubezpieczeniowego w Rumunii**, obejmującego ponad 80% rynku rumuńskiego. Oba działania zakończono w lipcu 2015 r., kiedy to opublikowano sprawozdanie identyfikujące istotne korekty w bilansach oraz odpowiadające im wskaźniki ostrożnościowe dla szeregu zakładów ubezpieczeń, po czym zastosowano szereg środków nadzorczych. Działanie to okazało się wiarygodne i ma fundamentalne znaczenie dla zwiększenia ochrony konsumenta i zaufania do rumuńskiego sektora ubezpieczeń.

Streszczenie

Poprzez dalsze aktywne **uczestnictwo i koordynację działań w ramach kolegiów** EIOPA wsparł poprawę spójności funkcjonowania i dyskusji w kolegiach. W 2015 r. zespół ds. kolegiów EIOPA koordynował podpisywanie umów o koordynację przez wszystkie kolegia. W umowach o koordynację określono wymogi w zakresie informacji podlegających wymianie oraz ustalono role i obowiązki członków.

Aby rozwinąć wspólne podejście nadzorcze do oceny wypłacalności grup ubezpieczeniowych działających w państwach „równoważnych”, EIOPA opublikował **opinię na temat obliczania wypłacalności grupy w kontekście równoważności**. W opinii, która ma zapewnić jednolitość procedur i spójność praktyk, określono szereg praktyk nadzorczych związanych z oceną dostępności dopuszczalnych środków własnych na poziomie grupy. W obszarze modeli wewnętrznych EIOPA przedstawił również aktualną **opinię na temat przygotowania wniosku o model wewnętrzny**, odnosząc się w niej do trzech obszarów, w których różnice mogą doprowadzić do niespójnego modelowania ryzyka. Zgodnie z głównym zaleceniem przedstawionym w opinii właściwe organy krajowe powinny wymagać, by w modelach wewnętrznych we właściwy sposób uwzględniano ryzyka związane z ekspozycjami na dług państwowy. EIOPA zorganizował również **21 seminariów szkoleniowych** poświęconych istotnym tematom określonym w wyniku konsultacji z właściwymi organami krajowymi jako obszary priorytetowe w zakresie przygotowań do stosowania dyrektywy Wypłacalność II.

EIOPA kontynuował prace nad **podręcznikiem nadzoru**, dążąc do opracowania zestawu dobrych praktyk nadzorczych w różnych obszarach Wypłacalności II. W 2015 r. opracowano zalecenia dotyczące ustanowienia ram oceny ryzyka dla organów nadzorczych oraz ich nadzoru nad kluczowymi obszarami, w tym nad zarządzaniem, własną oceną ryzyka i wypłacalności (ORSA), polityką inwestycyjną, ubezpieczeniami na życie i innymi, nadzorem nad grupami i modelami wewnętrznymi.

Na podstawie prac EIOPA na rzecz ujednoczenia wymogów sprawozdawczych na mocy dyrektywy Wypłacalność II opracowano infrastrukturę gromadzenia, przetwarzania i wymiany informacji oraz zarządzania nimi. **Indywidualne i grupowe sprawozdania roczne zgromadzone po raz pierwszy** w ramach systemu przygotowawczego realizowanego przez **centralne repozytorium EIOPA**. Dalsze publikacje **taksonomii sprawozdawczej pozwolą teraz na prowadzenie sprawozdawczości w ramach Wypłacalności II w pełnym wymiarze** i spełnią dodatkowe wymogi Europejskiego Banku Centralnego, ponieważ zapewnią dostarczanie informacji we właściwym formacie i zmniejszą obciążenia dla właściwych organów krajowych i dla przemysłu. Aby w dalszym stopniu zmniejszać obciążenia sprawozdawcze, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, EIOPA opracował również **narzędzie dla przedsiębiorstw (T4U)**, które – zgodnie z szacunkami – zostanie pobrane przez 1 200 przedsiębiorstw z całej UE.

Wspieranie stabilności finansowej

EIOPA w dalszym stopniu rozwijał swoje techniki i narzędzia, aby lepiej wykorzystywać dostępne informacje jako podstawę do podejmowania decyzji w sprawie pojawiających się zmian i ryzyk celem wsparcia nadzoru finansowego. Nadzór prewencyjny opiera się na przewidywaniu ryzyk i zapewnianiu podejmowania działań z wyprzedzeniem w celu ograniczenia lub wyeliminowania tych ryzyk, EIOPA zaś w dalszym ciągu dostarcza swoje podstawowe produkty (np. sprawozdanie ze stabilności finansowej i tablica wskaźników ryzyka), aby zapewnić kluczowym decydentom kompleksowe informacje na temat ryzyk i słabych punktów. W 2015 r. w sektorze ubezpieczeń w coraz większym stopniu używano produktów EIOPA jako zasadniczych punktów odniesienia w ocenie ryzyka.

Zgodnie z jego rozporządzeniem EIOPA przeprowadził również pierwszy ogólnounijny **test warunków skrajnych dla pracowniczych programów emerytalnych**. Celem było uzyskanie wszechstronnego obrazu niejednorodnego charakteru europejskich pracowniczych programów emerytalnych, zbadanie odporności programów o zdefiniowanym świadczeniu i hybrydowych programów emerytalnych na niekorzystne scenariusze i dłuższe średnie trwanie życia, a także zidentyfikowanie możliwych słabych punktów systemów o zdefiniowanej składce oraz wykrycie obszarów, na których należy skupić dalszy nadzór. W działaniu wzięło udział siedemnaście państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w których istnieje ważny sektor pracowniczych programów emerytalnych, o aktywach wartych ponad 500 mln EUR. Wyniki pokazały, że wydłużony okres obniżonych stóp procentowych będzie stanowić duże wyzwanie dla odporności instytucji pracowniczych programów emerytalnych o zdefiniowanym świadczeniu (zob. ramka informacyjna).

Streszczenie

RAMKA INFORMACYJNA: Wyniki pierwszego testu warunków skrajnych dla pracowniczych programów emerytalnych w UE

- wydłużony okres obniżonych stóp procentowych będzie stanowić duże wyzwanie dla odporności instytucji pracowniczych programów emerytalnych o zdefiniowanym świadczeniu (IORP);
- IORP są stosunkowo bardziej odporne na wydłużenie trwania niż na niekorzystne scenariusze rynkowe;
- absorpcja takich wstrząsów gospodarczych jest w dużym stopniu uzależniona od czasu realizacji zobowiązań oraz obowiązujących w każdym kraju mechanizmów ograniczania ryzyka i odzyskiwania należności;
- wyniki zastosowania wyjątkowo niekorzystnych scenariuszy warunków skrajnych pokazały, że istnieje szereg ryzyk i słabych punktów, na które IORP i organy nadzorcze powinny zwrócić należytą uwagę.

Utrzymujące się w sektorze ubezpieczeń niskie stopy procentowe, których wartość spadała nawet poniżej wartości zakładanych w teście warunków skrajnych z 2014 r., spowodowały, że pilniejsze stało się podjęcie działań nadzorczych, oraz zwiększyły potrzebę gotowości do radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi. W reakcji na zaistniałą sytuację EIOPA **aktywnie podjął działania następcze w związku z zaleceniami wynikającymi z testu warunków skrajnych**, nawiązując współpracę z właściwymi organami krajowymi, skupiając się na wynikach testu warunków skrajnych dla poszczególnych państw i dla poszczególnych grup oraz intensyfikując przygotowania do zarządzania kryzysem. EIOPA opublikował również **opinię na temat należytych zasad zapobiegania kryzysom oraz zarządzania i reagowania kryzysowego przez właściwe organy krajowe**. Aby zapewnić spójność i adekwatność zmian w zakresie ram zapobiegania kryzysowi oraz zarządzania i reagowania kryzysowego, EIOPA opracował 14 zasad, które właściwe organy krajowe powinny wziąć pod uwagę. Opinia taka przyczynia się do stworzenia solidnego i spójnego systemu zapobiegania kryzysom finansowym w UE i zarządzania nimi.

